

HIGHER SCHOOL CERTIFICATE EXAMINATION

2000

**HEBREW—CLASSICAL
(TANAKH)**

3 UNIT (ADDITIONAL)
(50 Marks)

*Time allowed—One hour and a half
(Plus 5 minutes reading time)*

DIRECTIONS TO CANDIDATES

- Attempt ALL questions.
- Answer EITHER in English OR in Modern Hebrew, unless indicated otherwise.
- Answer each Section in a SEPARATE Writing Booklet.
- Your attention is drawn to the fact that the Divine Name is spelt in full in Biblical texts contained in this examination paper. If this is a matter of conscience for you, you should not discard the paper.

SECTION I—BIBLE WITH COMMENTARY

Marks

(20 Marks)

Answer this Section in a SEPARATE Writing Booklet.

QUESTION 1 (9 marks)

Read the passage below, then answer the questions on the following page.

Numbers 23: 17–28

- 17 וַיָּבֹא אֱלֹהֵי וְהִנֵּה נֹצֵב עַל-עֲלֹתָיו וְשָׂרֵי מוֹאָב אֹתוֹ וַיֹּאמֶר לֹא בָלַק מִהַדְּבָר יְהוָה:
- 18 וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר קוּם בָּלַק וּשְׁמַע הַאֲזִינָה עָדֵי בְנוֹ צִפּוֹר:
- 19 לֹא אִישׁ אֵל וְכִיּוֹב וּבֶן-אָדָם וַיִּתְנַחֵם הַהוּא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדַבֵּר וְלֹא יִקְיַמְנָה:
- 20 הִנֵּה בָרַךְ לְקַחְתִּי וּבָרַךְ וְלֹא אֲשִׁיבָנָה:
- 21 לֹא-הִבִּיט אֵינֶן בִּיעָקֵב וְלֹא-רָאָה עָמַל בְּיִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵיו עֲמֹו וְתַרְוַעַת מִלֶּךְ בּוֹ:
- 22 אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעַפֶת רָאִם לֹא:
- 23 כִּי לֹא-נָחַשׁ בִּיעָקֵב וְלֹא-קָסַם בְּיִשְׂרָאֵל כָּעֵת יֹאמֶר לִיעָקֵב וּלְיִשְׂרָאֵל מִהַפֶּעַל אֵל:
- 24 הֵן-עַם כָּלְבִיא יָקוּם וְכֹאֲרֵי יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד-יֵאכַל טֶרֶף וְדַם-חֲלָלִים יִשְׁתַּה:
- 25 וַיֹּאמֶר בָּלַק אֶל-בַּלְעָם גַּם-קָב לֹא תִקְבְּנוּ גַם-בָּרַךְ לֹא תִבְרַכְנוּ:
- 26 וַיַּעַן בַּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל-בָּלַק הֲלֹא דִבַּרְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר-יְדַבֵּר יְהוָה אֹתוֹ אֶעֱשֶׂה:
- 27 וַיֹּאמֶר בָּלַק אֶל-בַּלְעָם לְכֹה-נָא אֶקְחֶיךָ אֶל-מָקוֹם אַחֵר אוּלַי יִישַׁר בְּעֵינַי הָאֱלֹהִים וְקִבְּתוּ לִי מִשָּׁם:
- 28 וַיִּקַּח בָּלַק אֶת-בַּלְעָם רֹאשׁ הַפְּעוֹר הַנִּשְׁקָף עַל-פְּנֵי הַיְשִׁימֹן:

QUESTION 1 (Continued)

Marks

- (a) Rashi notes that the wording וְשָׂרֵי מוֹאָב אֵהְיוּ (verse 17) is different from parallel phrasing in verse 6. 2

What is the difference and what significance did Rashi attach to it?

- (b) (i) What difficulty did Rashi see in Balak's question מַה־דִּבַּר יְהוָה? (Verse 17) 2

(ii) What was Rashi's conclusion about the question?

- (c) According to Rashi (in verse 18) how did Balaam respond to Balak's question? (Verse 17) 2

- (d) Explain the phrase (verse 21) לֹא־הָבִיט אֵין בְּעֵינָי according to the Midrash cited by Rashi. 1

- (e) According to Rashi why did Balak bring Balaam to רֵאשׁ הַפְּעֹר (Verse 28) 2

(יז) ושרי מואב אתו.
 ולמעלה הוא אומר וכל שרי מואב. פי' שראו שאין
 זו תקנה בלבו להם מקנסם ולא נשארין אלא
 מקנסם: מה דבר ה' לשון לחוק הוא [יז] זה, פלומר
 אינה נרשמה (תנחומא): (יח) קום בלק. פי'ן
 שרשמו מנחק זו, נתפון לנערו – עמוד על

רגליה. אינה רשאי לישב, חני שלום אליה בשליחותו של
 מקום" (תנחומא): בנו צפר. לשון מקרא הוא זה.
 כמו חיתו יער (תהלים נ') ופיתו ארץ (בראשית א').
 למעניו מים (תהלים קי"ד): (יט) לא איש וגו'.
 פ'ר נשבע להם להביאם ולהורישם ארץ שבועה
 אומות, ונאסה סביר להמיקם במדבר?: ההוא
 אמר וגו'. בלשון שימה, ופתגמו ופצין ומתמלכין
 [כ] – חזירים ונמלכין לחזור בהם:

(כח) ראש הפעור. קוסם גדול
 הנה בלק ורצה שהן עתידין ללקוח על ידי פעור,
 ולא הנה יודע צמה. אמר, שמא הקלה שחול
 עליהם משם. וכן כל החזים צפוקים רואים ואינם
 יודעים מה רואים (סוטה י"ב):

(כא) לא הביט און
 ביעקב וגו'. פתרגומו. דבר אחר, אחר פשוטו הוא
 נדקש מדקש נאה: לא הביט הקצ"ה און שפיעקב
 – פשהו עוברין על דבריו אינו מדקדק אחריהם
 להתפונן פאוגיות [מ] שלהם ועמלן שהן עוברין על
 דתו: עמל. לשון עברה, כמו וקרה עמל (תהלים
 ז'). פי חסה עמל וכעם פמים (שם י'). לפי שהעברה
 היא עמל לפני המקום: ה' אלהיו עמו. אפילו
 מכעיסין וממרים לקויו. אינו ון מתוון: ותרועת
 מלך בו. לשון תבה ורעות, כמו (שמואל ב ס"ו)
 רעה דוד – אהב דוד, (שופטים ס"ו) ויתנה
 למרעהו. וכן תרגם אונקלוס ושרינת מלפיהו
 פי'הו:

QUESTION 2 (11 marks)

Marks

Read the passage below, then answer the questions on the following page.

Numbers 24: 5–21

- 5 מה־טבו אהליך יעקב משכנתֶיךָ יִשְׂרָאֵל:
- 6 כְּנִחְלִים נִטְוִי כְּגִנַּת עֲלֵי נֶהָר כְּאֶהָלִים נִטְעַי יְהוָה כְּאֶרְזִים עַל־יַמִּים:
- 7 יַגְלִי־מִים מִדְּלָיו וְזָרְעוּ בְּמַיִם רַבִּים וַיִּרֶם מֵאֲנָג מִלְּכוֹ וְתַנְשֵׂא מִלְּכָתוֹ:
- 8 אֵל מוֹצִיאֹ מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעֵפֶת רֶאֱם לוֹ יֹאכֹל גּוֹיִם צָרְיוֹ וְעֲצַמְתֵּיהֶם יִגְרֶם וְחֲצִיו יִמְחֶץ:
- 9 כָּרַע שָׁכַב כְּאֶרֶץ וּכְלָבִיא מִי יִקְיַמְנוּ מִבְּרַכְיָךָ בְּרוּךְ וְאֶרְרֶיךָ אֶרְוֹר:
- 10 וַיַּחֲרֵ־אֶף בְּלֶךְ אֵל־בִּלְעָם וַיִּסְפֹּק אֶת־כַּפָּיו וַיֹּאמֶר בְּלֶךְ אֵל־בִּלְעָם לֶקֶב אֵיבִי קְרֵאתֶיךָ וְהִנֵּה בְּרַכְתָּ בְּרֶךְ זֶה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים:
- 11 וְעַתָּה בְּרַחֲלֶךָ אֵל־מְקוֹמְךָ אִמְרֵתִי כִּבְדֹ אֶכְבְּדֶךָ וְהִנֵּה מִנְעֵךָ יְהוָה מִכְּבוֹד: וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֵל־בְּלֶךְ הֲלֹא גַם אֵל־מְלֹאכֶיךָ אֲשֶׁר־שִׁלַּחְתָּ אֵלַי דִּבַּרְתִּי לֵאמֹר:
- 13 אִם־יִתְּנֶלִי בְּלֶךְ מְלֹא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוֹכֵל לַעֲבֹר אֶת־דַּפְּי יְהוָה לַעֲשׂוֹת טוֹבָה אוֹ רָעָה מִלְּבִי אֲשֶׁר־יְדַבֵּר יְהוָה אִתּוֹ אֲדַבֵּר: וְעַתָּה הִנְנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי לִכְהֹן אֵי־עֲצֶיךָ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לְעַמְּךָ בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים:
- 15 וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נֹאֵם בִּלְעָם בְּנִי בְעֹר וְנֹאֵם הַגִּבֹּר שְׂתֵם הָעַיִן: נֹאֵם שָׁמַע אֶמְרֵי־אֵל וַיִּדַּע דַּעַת עֲלִיוֹן מִחֲנֹה שְׂדֵי יְחֹזֶה נִפְלֹ וּגְלוֹי עֵינָיִם:
- 17 אֶרְאֹנֹ וְלֹא עֲתָה אֲשׁוּרְנוּ וְלֹא קָרוֹב דְּרֹךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב וְגַם שָׁבַט מִיִּשְׂרָאֵל וּמִחֶץ פִּאֲתֵי מוֹאָב וּקְרָקֵר כָּל־בְּנֵי־שֵׁת:
- 18 וְהִלָּה אֱדוֹם יִרְשָׁה וְהִנֵּה יִרְשָׁה שְׂעִיר אֵיבִיו וַיִּשְׂרָאֵל עֲשֶׂה חֵיל: וַיִּרְדֵּי מִיַּעֲקֹב וְהָאֲבִיד שָׂרִיד מַעִיר:
- 20 וַיִּרְא אֶת־עַמְלֶק וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר רֵאשִׁית גּוֹיִם עַמְלֶק וְאַחֲרֵיתוֹ עַד־י אֲבָד: וַיִּרְא אֶת־הַקְּנִזִּי וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשְׁבֶךָ וְשִׁים בְּסֹלַע קַנְזִי:
- 21

QUESTION 2 (Continued)

Marks

- (a) According to Rashi, what did Balaam see when he uttered the words **מִדֶּה־טָבוֹ אֶהְיֶה יַעֲקֹב** (Verse 5) 1
- (b) (i) What alternative meanings did Rashi give for the word **כִּאֲהָלִים**? 2
(Verse 6)
(ii) From what did he derive his second interpretation?
- (c) What valuable piece of advice did Balaam give Balak? How did Rashi prove that Balaam instigated this advice? 2
- (d) What will Balaam see, according to Rashi's commentary on the word **אֶרְאֶנּוּ**, and when will this happen? (Verse 17) 1
- (e) According to verse 19 Balaam stated **וְהָאֲבִיד שְׂרִיד בְּמַעִיר**. What did Rashi comment about Balaam's statement? 2
- (f) What explanation did Rashi give for the phrases **וַיֵּרָא אֶת־עַמְלֵק** and **וַיֵּרָא אֶת־הַקִּינִי**? 2
- (g) According to Rashi why was Amalek called **רֵאשִׁית גֹּיִם**? 1

(יד) הולך לעמי.
מעסה הרני כפאר [ג] עמי, שנסתלק הקצ"ה מעליו: לכה אי עצך. מה לה לעשות. ומה היא העצה? [ד] חלוקה של חלו שגא ומה הוא כו'. כדאיסא נחלק (סנהדרין ק"ו). מדע שגלעס השיא עלה זו להכשילם בומה. שהרי נאמר הן הנה היו לבני ישראל בדבר גלעס (במדבר ל"א):

(יז) אראנו.
רואה אני שגחו של יעקב ונדולתו, חף לא עסה היא, אלא לאמר זמן:

ישראל: (יט) וירד מיעקב. ועוד יהיה מושל אחר מעקב: והאביד שריד מעיר החשונה של אדום, היא רומי, ועל מלך המשיח אומר בן, שנאמר בו, וירד מים עד ים (תהלים ע"ב) ולא יהיה שריד לבית עשו (עובדיה א'): (כ) וירא אח עמלק. נספכל [ז] בפירענותו של עמלק: ראשית גוים עמלק. הוא

קדם את כלם להלחם בישראל — ורף תרגם אינקלום — ואחריתו ליאבד געס, שנאמר תמחה את זכר עמלק (דברים כ"ה): (כא) וירא אח הקיני. לפי שהיה קיני סקוע אלל עמלק, כענין שנאמר ויאמר שאול אל הקיני וגו' (שמואל א ט"ו). וזכירו אחר עמלק, נספכל בנדולתן של בני יתרו, שנאמר דהם [ח] (דברי הימים א ב') תרעתיס שמעתיס שגבתיס: איתן מושבך. שמה אני מתיבן זכית [ט] לך? הלא חסה עמי ביום צעצעת "הבנה נתחכמה לו" (שמות א'). ועסה נתישגפ באיטן ומעוז של ישראל (סנהדרין ק"ו):

(ה) מה טבו אהליך. על שקחה פתחיהם שאינן מכוננין זה מול זה: משכנתיך. תניתיך, פתרגומו. דבר אחר מה טבו אהליך — מה פוזבו אהל שילה וצית עולמיס בישוגן, שמקריבין דהן קרצנות לכפר עליכם: משכנתיך. חף קשהן תרצין, לפי שהן מפזון עליכם, וקרצנן פשרה על הנקשות, שנאמר פלה ה' את תמתו (איכה ד'). ובמה בלה? (שס) ויאת אל גזיין (תנחומא משפטים):

(ו) כנחלים נטיו. שנארכו ונמשכו לנסות למרחוק. אמרו רבותינו, מברכוסיו של אוחו קשע חנו למדיס מה היה בלבו לקללם. שנאמר להשית אל המדבר קניו, וכשפך המקום את פיו, ברקס מעין אוקס קללות שצקש לומר כו' כדאיסא בחלק (סנהדרין ק"ח): כאהלים. פתרגומו, לשון מר ואללות (תהלים מ"ה): נטע ה'. בגן עדן. לשון אחר, כאהלים נטע ה' — פשמיס המותחין פאהל: נטע ה'. לשון נטיעה מנינו באהלים, שנאמר וישע אהלי אפדנו (דניאל י"א):

SECTION II—LANGUAGE SKILLS

Marks

(10 Marks)

Answer this Section in a SEPARATE Writing Booklet.

QUESTION 3 (10 marks)

Read the passage below, then answer the questions that follow.

Jeremiah 39: 1–14

- 1 בשננה התשעית לצדקיהו מלך־יהודה בחדש העשירי בא נבוכדראצר
מלך־בבל וכל־חילו אל־ירושלם ויצרו עליה: ס
- 2 בעשתי־עשרה שנה לצדקיהו בחדש הרביעי בתשעה לחדש הבקעה העיר:
3 ויבאו כל שרי מלך־בבל וישבו בשער התוך נרגל שר־אצר סמג־נבו
שר־סקים רב־סריס נרגל שר־אצר רב־מג וכל־שארית שרי מלך־בבל:
4 ויהי כאשר ראו צדקיהו מלך־יהודה וכל אנשי המלחמה ויברחו ויצאו
לילה מן־העיר דרך גן המלך בשער בין החמטים ויצא דרך הערבה:
5 וירדפו חיל־כשדים אחריהם וישגו את־צדקיהו בערבות ירחו ויקחו אתו
ויעלהו אל־נבוכדראצר מלך־בבל רב־לטה בארץ חמת וידבר אתו משפטים:
6 וישחט מלך־בבל את־בני צדקיהו ברב־לה לעיניו ואת כל־חרי יהודה שחט
מלך־בבל:
7 ואת־עיני צדקיהו עור ויאסרהו ויאסרהו בנחשתים לביא אתו בב־לה:
8 ואת־בית המלך ואת בית העם שרפו הכשדים באש ואת־חמות ירושלם נתצו:
9 ואת יתר העם הנשארים בעיר ואת־הנפלים אשר נפלו עליו ואת יתר
העם הנשארים הגלה נבוזראדן רב־טבחים בב־לה:
10 ומן־העם הדלים אשר אין־להם מאומה השאיר נבוזראדן רב־טבחים בארץ
יהודה ויתן להם כרמים ויגבים ביום ההוא:
11 ויצו נבוכדראצר מלך־בבל על־ירמיהו ביד נבוזראדן רב־טבחים לאמר:
12 קחנו ועיניך שים עליו ואל־תעש לו מאומה רע כי אם [זן] כאשר ידבר
אלריך כן עשה עמו:
13 וישלח נבוזראדן רב־טבחים ונבזשובן רב־סריס ונרגל שר־אצר רב־מג
וכל רבי מלך־בבל:
14 וישלחו ויקחו את־ירמיהו מחצר המטרה ויתנו אתו אל־גדליהו בן אחיקם
בן־שפן להוצאה אל־הבית וישב בתוך העם: ס

QUESTION 3 (Continued)	Marks
(a) (i) Who, according to verses 1, 2 and 3, came to Jerusalem? Give details.	3
(ii) For what reason did they come?	
(iii) When did they come?	
(b) What was the reaction of the Judaeen King and his army when they saw the enemy?	1
(c) (i) Give the singular form of each of the following:	3
1 הַחֲמוֹתַיִם (verse 4);	
2 טַבָּחַיִם (verse 10).	
(ii) Parse EITHER the first OR the third verb in verse 12. ie EITHER קָחֹנִי OR תַּעַשׂ.	
(d) What did the Chaldeans do to the city of Jerusalem and its people?	1
(e) (i) How were the poor treated by the Chaldeans?	2
(ii) What did they do with Jeremiah?	

Please turn over

BLANK PAGE

SECTION III—HISTORY**Marks**

(10 Marks)

Answer this Section in a SEPARATE Writing Booklet.

QUESTION 4 (10 marks)**10**

EITHER

- (a) Write short notes on five of the following and their relevance to the study of the descent into Egypt and the Exodus.
- (i) Hyksos
  - (ii) Amarna tablets
  - (iii) Pithom and Raameses
  - (iv) The Merneptah Stele
  - (v) The fall of Jericho
  - (vi) The ruins of Ai

OR

- (b) Give an account of the relationship between Israel and Judah throughout the Omride dynasty.

Please turn over

SECTION IV—MISHNA AND ITS EXTENSIONS

Marks

(10 Marks)

Answer this Section in a SEPARATE Writing Booklet.

QUESTION 5 (10 marks)

Read the passage below, then answer, in ENGLISH, the questions on page 12.

ה משנה שופר של ראש השנה – אין מעבירין עליו את התחום, ואין מפקחין עליו את הגל, לא עולין באילן, ולא רוכבין על גבי בהמה, ולא שטין על פני המים, ואין חותכין אותו בין בדבר שהוא משום שבות ובין בדבר שהוא משום לא תעשה. אבל אם רצה ליתן לתוכו מים או יין – יתן. ואין מעבירין את התנוקות מלתקוע, אבל מתעסקין עמהן עד שילמדו. והמתעסק לא יצא, והשומע מן המתעסק – לא יצא.

ו גמרא מאי טעמא? שופר עשה הוא. ויום טוב עשה ולא תעשה, ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה. "לא עולין באילן ולא רוכבין על גבי בהמה וכו'". השתא דרבנן אמרת לא, דאורייתא מיבעיא? – "זו ואין צריך לומר זו" קתני.

ה משנה שופר של ראש השנה אין מעבירין עליו את התחום כלומר אין יוצאים מתחום שבת כדי לטלטלו ולהביאו, ואין מפקחין עליו את הגל שאם נפל עליו גל אבנים – אין מפנים את האבנים כדי להוציאו, ואף לא עולין באילן כדי להורידו אם היה תלוי בו, ולא רוכבין על גבי בהמה, ולא שטין על פני המים לקחת אותו, ואין חותכין אותו אם צריך לחתכו ולחקנו – בין שעוברים בדבר שהוא אסור משום שבות בלבד שהיא תקנת חכמים, ובין בדבר שהוא משום לא תעשה שהוא מן התורה. אבל אם רצה ליתן לתוכו מים או יין בתוך יום החג כדי לצלל את קולו – יתן, שאין בו משום מלאכה כלל. עוד אמרו: אין מעבירין את התנוקות מלתקוע אף על פי שאין עליהם חובת מצוות, אבל מתעסקין עמהן עד שילמדו מעצמם. והמתעסק בדרך זו או אחרת בתקיעת שופר – לא יצא ידי חובה, וכן השומע מן המתעסק – לא יצא.

ו גמרא ושואלים: מאי טעמא (מה טעם) ההלכה שאין עושים מלאכה ביום טוב כדי לקיים תקיעת שופר? משום שתקיעת שופר מצוות עשה הוא ואיסור מלאכה של יום טוב יש בו גם עשה של שבתון, וגם לא תעשה של איסור מלאכה – ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה. נאמר במשנה שלא עולין באילן, ולא רוכבין על גבי בהמה, ואחר כך מזכירים גם שאין לחתוך אותו ממקומו, ותוהים על סדר הדברים: השתא דרבנן אמרת לא (עכשיו), הרי, דברים שהם אסורים מדברי סופרים אמרת שלא יעשו. דאורייתא מיבעי (דברים שהם אסורים מן התורה נצרכה לומר) שלא לעשות? ומשיבים: משנתנו בסגנון של "זו ואין צריך לומר זו" קתני (שנתנו). שמתחיל בדבר חדש וגומר בדבר פשוט וידוע יותר.

Question 5 continues on page 11

QUESTION 5 (Continued)

א שנינו: שאין חותכין אותו בין בדבר שהוא משום שבות ובין בדבר שהוא משום לא תעשה. ומסבירים: דבר שיש בו משום שבות – כגון שחוחכים אותו במגלא [במגל]. שאין רגיל לחתוך בו ואין בכך איסור גמור מן התורה. וחיתוך שיש בו משום לא תעשה הוא בסכינא [בסכין]. שדרך לחתוך בו. ושוב תוהים:

השתא [נעשו] הרין משום שבות אמרת לא יעשה, דבר שיש בו משום לא תעשה מיבעיא [הוצרכה לומר?] ומשיבים: משנתנו בסגנון של זו ואין צריך לומר זו קתני [שנה] שמתחיל בדבר החדוש ומסיים בדבר פשוט.

שנינו במשנה: אבל אם רצה ליתן לתוכו מים או יין יתן. ומדייקים: מים או יין – אין [כו]. מי רגלים שבגלל חמיצותם יפים הם לתקן השופר – לא. ומעירים: מתניתין מני [משנתנו] כשיטת מי היא – כשיטת אבא שאול היא, שכן שנייה ברייתא, אבא שאול אומר: מים או יין – מותר, כדי לצחצחו, מי רגלים – אסור, מפני הכבוד שאף שהם מועילים אין זה כבוד לשופר. שהוא תשמיש מצוה, שיתקנו אותו באופן זה.

ב שנינו במשנה: אין מעכבין את התינוקות מלתקוע. ונדייק מכאן: הא [הרין] נשים, אם רצו לתקוע בשופר בעצמן – מעכבין, והתניא [והרי שנייה ברייתא]: אין מעכבין לא את הנשים ולא את התינוקות מלתקוע ביום טוב! אמר אביי: לא קשיא [אין זה קשה]: הא

[וזו משנתנו היא כר' יהודה,

א "ואין חותכין אותו בין בדבר שהוא משום שבות ובין בדבר שהוא משום לא תעשה". משום שבות – מגלא, לא תעשה – סכינא. השתא משום שבות אמרת לא, לא תעשה מיבעיא? – זו ואין צריך לומר זו קתני.

"אבל אם רצה ליתן לתוכו מים או יין יתן". מים או יין – אין, מי רגלים – לא. מתניתין מני – אבא שאול היא. דתניא, אבא שאול אומר: מים או יין – מותר, כדי לצחצחו, מי רגלים – אסור, מפני הכבוד.

ב "אין מעכבין את התינוקות מלתקוע". הא נשים – מעכבין. והתניא: אין מעכבין לא את הנשים ולא את התינוקות מלתקוע ביום טוב! – אמר אביי: לא קשיא; הא – רבי יהודה,

הא [וזו] הברייתא כשיטת ר' יוסי ור' שמעון היא. דתניא [שכן שנייה ברייתא]. נאמר "דבר אל בני ישראל אדם כי יקריב מכם קרבן. וסמך ידו על ראש העולה..." [ויקרא א. ביד] לומר: בני ישראל סומכין על הקרבן, ואין בנות ישראל סומכות כלל, אלו דברי ר' יהודה. ר' יוסי ור' שמעון אומרים: נשים סומכות

רשות, שאף שאין חייבות בדבר, אם רצו לסמוך – מותר להן. ומכאן ניתן להסיק שיטת ר' יוסי ור' שמעון היא שמצוות שאין נשים חייבות בהן מכל מקום אם רצו לעשותן – מותר להן. נאמר במשנה: אבל מתעסקין בהם עד שילמדו לתקוע בעצמן. אמר ר' אלעזר: אפילו בשבת שחל בה ראש השנה מותר להניח לתינוקות, ואפילו לסייע להם ללמוד לתקוע. תניא נמי הכי [שנייה ברייתא גם כן כן]: מתעסקין בהן עד שילמדו, ואפילו בשבת. ואין מעכבין התינוקות מלתקוע בשבת, ואין צריך לומר ביום טוב. על לשון הברייתא תוהים: הא גופא קשיא [וזו עצמה קשה] מתוכה: אמרת תחילה מתעסקין בהן עד שילמדו ואפילו בשבת, אלמא [ומכאן] כי לכתחלה אמרינן [ואמרינן] אנו להם תקעו, אף שהמבוגרים אינם תוקעים. והדר תנא [וחזר ושנה]: אין מעכבין, משמע: עכובא הוא דלא מעכבין [לעכב הוא

שאינו מעכבין] הא לכתחילה לא אמרינן תקעו [הרי לכתחילה אין אומרים להם תקעו! ומתריצים: לא קשיא [אינו קשה]: כאז

הא – רבי יוסי ורבי שמעון. דתניא, "דבר אל בני ישראל" – בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות. דברי רבי יהודה. רבי יוסי ורבי שמעון אומרים: נשים סומכות רשות.

"אבל מתעסקין בהם עד שילמדו". אמר רבי אלעזר: אפילו בשבת. תניא נמי הכי: מתעסקין בהן עד שילמדו, אפילו בשבת. ואין מעכבין התינוקות מלתקוע בשבת, ואין צריך לומר ביום טוב. הא גופא קשיא; אמרת מתעסקין בהן עד שילמדו ואפילו בשבת – אלמא לכתחלה אמרינן תקעו, והדר תנא: אין מעכבין, עכובא הוא דלא מעכבין. הא לכתחלה – לא אמרינן תקעו! – לא קשיא; כאן –

QUESTION 5 (Continued)	Marks
(a) (i) The <i>Gemara</i> opens with the phrase מאי טעמא. What does the phrase mean?	3
(ii) To what does the phrase relate?	
(iii) How does the <i>Gemara</i> respond to מאי טעמא?	
(b) The Mishna refers to cutting the shofar in a way that is אסור מדרבנן, and in a way that is אסור מדאורייתא. When, according to the <i>Gemara</i> , is cutting a shofar אסור מדרבנן and when is it אסור מדאורייתא?	2
(c) The Mishna permits pouring water or wine into the shofar. The <i>Gemara</i> states that this follows the practice of Aba Shaul. What does Abba Shaul say in the <i>Gemara</i> ?	1
(d) The Mishna permits children, but not women, to blow the Shofar? Why are women not permitted to blow?	2
(e) The <i>Tanna</i> in the Mishna permits blowing the shofar with children to encourage them to learn how to blow. How does the <i>Gemara</i> extend this concession?	1
(f) The following words convey precise details for finding a passage in the Talmud. What are the details? מסכת ראש השנה, פרק ד', ל"ג, ע"א	1

End of paper